

supralicitare a talentului și prin dorința foarte caldă de a-l întruchipa. Contele De Guiche al lui Bartos Ede, Montfleuri al lui Dan Alecsandrescu, Jucătorul de cărți al lui Balogh Laszlo, Însoțitoarea lui Maud Mary, curtenii, doamnele, pajii etc. n-au fost o lume amorfă căreia în teatru i se spune figurație, ci o întreagă galerie de tipuri, determinate în funcție de categoria lor socială și reținute prin trăsătura cea mai caracteristică, întregindu-se astfel fresca vremii privită cu ochiul artistului de azi.

O deosebită contribuție la aceasta a adus-o fără îndoială scenograful Mircea Marosin ale cărui decoruri creează pe deplin climatul poetic și respirația romantică, exploatând pe de altă parte și filonul ironiei la adresa lumii decadente a curții, pe care o plasează în cadrele ei firești, de carton și mucava. Realizatoarele costumelor, Lidia Pincus și Olga Scorțeanu, au tratat cu multă fantezie și spirit decorul de epocă spre a contribui și prin acest element la întregirea biografiei personajelor, prezentând costumele nu documentar, ci interpretându-le în spiritul piesei. Conlucrarea regie-scenografie, costume și muzică (compozitor Theodor Grigoriu) a atins așa spune, vibrația cea mai intensă căci trăsătura dominantă a spectacolului este *armonia*. De aceea, subliniind calitatea deosebită a spectacolului, menționăm implicit meritul fiecărui participant la realizarea lui, iar o stăruire în plus asupra unora dintre interpreți ar putea fi luată drept o ignorare a realei strădanii a întregului colectiv, talentat și dornic de a crea un spectacol de înaltă ținută artistică pe care am vrea să-l vadă și spectatorii bucureșteni și cei din restul țării.

Mircea Alexandrescu

„MARIA” DE VASILE IOSIF

Teatrul Național „I. L. Caragiale”

Data premierei: 22 iunie 1960. Regia: Moni Ghelerter. Decoruri și costume: Mihai Tofan. Distribuția: Eugenia Popovici (Maria); George Demetru (Ion Ursu); Nelly Dordea (Aneta); Nicu Dimitriu (Onofrei); Grigore Pavel (Matei); Sanda Toma (Niculina); Al. Giugaru (Mocanu); Marcel Anghelescu (Ali); Maria Voluntaru (Kadrie); Gr. Vasiliu-Birlic (Butuc); Silvia Dumitrescu-Timică (Floarea); Ion Iliescu (Nușu); Cosma Brașoveanu (Geantă); N. Enache (Menasan); P. Pătrașcu (Dumitru); Gh. Buliga (Dobre); Costache Diamandi (Grigore); Igor Bardu (Petre); Matei Gheorghiu (Ilie); Cristina Săvescu (Anica); Gabriel Florea (Alexe); George Sirbu (Gheorghe); Eugenia Bammé (Lucreția); Mitzura Arghezi (Duța); Ileana Iordache (Ana); Gh. Cristescu (Foto-reporterul).

Mereu actuală și permanent imperioasă, chestiunea promovării dramaturgiei originale — sarcină de mare și nobilă răspundere — provoacă dulci, ori, cine știe? — amare insomnii secretarilor literari, directorilor de teatre, regizorilor și actorilor. Nu ajunge ca un teatru „să-și facă suma”, înscriind în repertoriul unei stagiuni două sau trei piese originale, după cum contraindicată este o dihină pe laurii câștigați cu scoaterea la rampă a unei drame noi, inspirată de actualitatea noastră, care va intra în tezaur.

Adevărul este că, alături de tendința montării unor piese mai slabe, dar care prezintă șanse facile de încasări, se mai ivește uneori, ca o realitate ce trebuie combătută, dorința tradusă în fapt de a juca o piesă originală contemporană nu atât pentru valoarea ei reală, cit pentru umplerea rubricii corespunzătoare din darea de seamă.

Dacă piesa *Maria* de Vasile Iosif a marcat „sprintul” stagiunii trecute a Teatrului Național, atunci trebuie să spunem că eforturile de selecționare au fost prea mici pentru ca prima scenă a țării să câștige competiția, chiar dacă în montarea spectacolului au fost cheltuite resurse artistice și umane echivalente cu o artilerie grea.

Spectatorul nevizitat trebuie să știe că lucrarea de debut a lui Vasile Iosif s-a jucat prima oară la Constanța, în stagiunea 1957—1958, sub titlul

Zburai! pescărușor. În publicațiile de specialitate s-a scris, la timpul cuvenit, despre această premieră. Părerile au fost unanime în a recunoaște valoarea temei, caracterul real al conflictului dramatic și, într-o măsură, chiar trăsăturile lui inedite. Nu mai puțin însă autorul a fost ajutat să înțeleagă că prin ea însăși, fără transfigurarea artistică a materialului oferit de realitate, tema rămâne, în cazul cel mai bun, un enunț incapabil să emoționeze. Naturalismul, platitudinea, vulgaritatea, pe de o parte, slăbiciunile de ordinul construcției dramatice, pe de altă parte, au împiedicat atunci ca tema generoasă a piesei lui Iosif — reevaluarea locului și rolului femeii în societatea noastră, pe temeiul participării ei avintate la viața obștească — să capete suflu și putere artistică de convingere.

Modificarea titlului, la Teatrul Național (Maria este numele eroinei) a fost precedată de o revizuire substanțială a piesei, de unde se vede atât receptivitatea autorului la sugestiile criticii, cât și eficiența colaborării dintre teatru și dramaturg, facilitată de rezultatele confruntării piesei cu publicul teatrelor din Constanța și Ploești.

În noua variantă, eliberată de leșul unor acțiuni divergente față de ideea centrală, cu un conflict mai bine definit și cu un dialog care a câștigat în simplitate, figura Mariei Ursu are o evoluție mai pregnantă, ca și frământările soțului ei.

Pentru început ne este înfățișat momentul de declin al lui Ion Ursu, președintele gospodăriei colective „Zorile” dintr-un sat dobrogean. El este un om dotat, viguros, fost potcovar. Ca președinte a pierdut treptat simțul modestiei, în el găsind teren prielnic de manifestare vanitatea, dorința de a conduce treburile obștești în mod secular, odată cu răbufnirea unor atitudini retrograde, ca disprețul pentru rostul activ al femeii în producție, la locuri de răspundere.

Odată cu trecerea lui Ion Ursu la vechea sa îndeletnicire și cu alegerea soției sale în funcția de președintă a gospodăriei colective, relațiile dintre cei doi soți se ascut în așa măsură, încât despărțirea devine inevitabilă. În timp ce Ion, copleșit la gândul că este condus de o „fustă”, încetează să-și vadă de treabă, se apucă de cheful și își părăsește căminul, Maria conduce cu mină forte treburile gospodăriei, afectată mult de neînțelegerile cu Ion, dar într-un mod care nu-i răpește demnitatea. Două împrejurări importante ale piesei relevă inițiativa, calmul organizatoric și priceperea Mariei în conducerea gospodăriei. Ea reușește să-i convingă, cu un deosebit simț al perspectivei, pe membrii consiliului, în legătură cu destinația unor bani realizați din contractări, iar când o furtună amenință să părăduiască recolta, găsește atât soluția, cât și puterea de a însufleți oamenii în lupta cu calamitățile. Ion Ursu însuși va fi nevoit să-și mărturisească vina, redevenind, în cele din urmă, un potcovar de ispravă și, în perspectivă, un soț cu o înțelegere mai largă asupra noii vieți.

Cum se poate vedea, avem de-a face aici, în ultimă instanță, cu un conflict între pasiune și datorie. Dacă ceda îndemnului sufletească de a-și cruța pe orice cale căminul, Maria urma să renunțe la postul de președintă. Cum însă tot pasiune și nu datorie uscată, este ceea ce o atrage în viltoria treburilor gospodăriei, se înțelege că piesa nu poate fi privită prin prisma

Silvia Dumitrescu-Timică (Floarea)
și Gr. Vasillu Birlic (Moș Butuc).

Eugenia Popovici (Marla) și Sanda Toma (Niculina).

vechiului conflict amintit, ci ca pe o ilustrare, — în limitele puterii de observație și reflectare a autorului, — a unor valori etice noi generate de orinduirea socialistă.

Am făcut încercarea de a desprinde cât mai limpede elementele acțiunii și sensurile ei. Fabulația propriu-zisă, tematica însăși a piesei, ni se relevă, de altfel, fără dificultăți de ordinul clarității. Trebuie să facem totuși o distincție netă între materialul cules în bloc-notesul unui reporter și o creație dramatică — reflectare artistică a realității. Nu ne îndoiim asupra adevărului vieții, comunicat de autor. Este greu însă de a răspunde pozitiv la întrebarea dacă *Maria* întrunește virtuțile unei opere de transfigurare creatoare a datelor întâlnite pe teren. Cu sau fără voia noastră, se impune constatarea că Vasile Iosif a „fotografiat” ceea ce, pe drept cuvânt, i s-a părut semnificativ în viața satului colectivizat. Într-o măsură mult mai mică a reușit el să-și însuflețească eroii cu gânduri, sentimente și năzuințe care să ne emoționeze, care să-i facă viabili, capabili să ne stăpânească mult timp după căderea finală a cortinei. Lipsa de profunzime în dezvoltarea caracterelor și în urmărirea conflictului, sărăcia de idei și dialogul lipsit de imaginație, ne pun în fața unei lucrări cu puține clipe de vibrație autentică, în ultimă analiză minată de schematism.

Iată de ce punem la îndoaia alegerii aceste piese în repertoriul de actualitate al primei noastre scene.

Cum spuneam, în spectacol s-au cheltuit forțe artistice demne de o cauză mai bună. Spre meritul regiei (Moni Ghelerter), al scenografiei (Mihai Tofan) și al interpreților, spectacolul ridică, pe cât a fost posibil, interesul artistic față de problemele dezbătute de piesă. În realizarea rolurilor, Moni Ghelerter a cerut de la actori — și a obținut în foarte mare măsură — expresivitate, simplitate și coeziune în desfășurarea scenică. Chipul Mariei, redat de Eugenia Popovici, se întipărește prin avântul ei sincer și prin discreția cu care sînt sugerate chinurile morale la care o supune soțul rătăcit. Ea a primit replica actorului George Demetru de la Teatrul Armatei, care a înfățișat un Ion aspru, nestăpinit, capabil de a se manifesta grosolan, dar cu un fond secret de delicatețe. Credem că jocul său poate fi totuși curățat de scrișnetele și impetuoșitatea unor gesturi care frizează naturalismul. Niculina, o colectivistă tină, focoasă, prietenă leală a Mariei Ursu, devine un personaj simpatice în interpretarea Sandei Toma.

Din renumita echipă de comedie a Naționalului, au fost distribuiți Silvia Dumitrescu-Timică (Floarea), Grigore Vasiliu-Birlic (Moș Butuc), Alexandru Giugaru (Mocanu) și Marcel Anghelescu (Ali), care au creat figuri pitorești, fără a se ține totuși la distanță de auto-pastișare. Alături Maria Voluntaru (Kadrie) și Nicu Dimitriu (bătrînul fierar Onofrei) au susținut cu naturalețe partiturile lor sumare, ca și alți interpreți dintre care am remarcat pe tinerii actori Cosma Brașoveanu (Geantă) și Gr. Nagacevski (Matei).

Cît privește ambianța plastică a spectacolului, ea s-a prezentat la un nivel ridicat, datorită decorurilor lui Mihai Tofan care a știut să stilizeze două interioare dobrogene cu un remarcabil simț al culorii, al echilibrului și funcționalității scenice.

Emil Mandric

TURNUL TEATRULUI DE STAT DIN PLOEȘTI ÎN CAPITALĂ

„Domnișoara Nastasia“ de G. M. Zamfirescu, „Ziariștii“ de Al. Mirodan,
„Poarta“ de Paul Everac

Domnișoara Nastasia

Data premierei (turneu București): 31 august 1960. Regia: Costel Ionescu. Decoruri și costume: Sergiu Singer. Distribuția: Maria Bondar (Nastasia); Tudor Popescu (Ion Sorcovă); Toma Caragiu (Vulpașin); Anatolie Spînu (Luca); Nelly Constantinescu (Vecina); Jeanine Tomescu (Paraschiva); Claudia Popescu și Adela Mărculescu (Niculina); Dumitru Mirea Dan (Luca Lacrimă); Lupu Buznea (Ionel); Sabin Marian (Circiumarul); Nicolae Spudercă (Omul necăjit); Vasile Slivineanu (Halmanaua); Aristide Teică (Cerșetorul); Anghel Bratu (Orbul), Dima Stelian (Pacoste); Nicolae Praidă (Pascu).

Ziariștii

Data premierei, (turneu București): 30 august 1960. Regia: Gigi Ionescu. Decoruri și costume: Mihai Tofan. Distribuția: Nelly Constantinescu (Sevasta); Adela Mărculescu și Gina Trandafirescu (Marcela); Fifi Gratziani (Dorina); Toma Caragiu (Cerchez); Aristide Teică (Gurău); Zephi Alșec (Tomovici); Eugen Stoicescu, Silviu Lambrino și Nicolae Spudercă (Leu); George Filip (Toth); Nicolae Enache Praidă (Brînduș); Grigore Pogonat (Mișu); Gheorghe Aramă (Romeo); Sabin Marian (Pamfil); Lupu Buznea (Vișoru); Anatolie Spînu (Pietrosu); Vasile Slivineanu (Gorobete); George Tomescu (Nea Gogu); Moș Negoiescu (Mitică); Anghel Bratu (Corectorul); Victor Bucurescu (Rosin); Dumitru Palade (Pavel); Sever Danileanu (Calandrierul).

Poarta

Data premierei (turneu București): 1 septembrie 1960. Regia: Harry Eliad. Decoruri și costume: Mihai Tofan. Distribuția: Toma Caragiu (Stancu Văratecu); Antoaneta Călinescu (Safta); Ludmila Petrov (Gherghina); Liana Dan Riza (Leana); Lupu Buznea, Victor